

Eesti Pagulasabi humanitaarabi strateegia 2015-2017

Eesti Pagulasabi on avalikes huvides tegutsev mittetulundusühing, mille eesmärk on abistada varjupaigataotlejaid ja pagulasi nende õiguste teostamisel, otsida pagulaste jaoks vastuvõetavaid püsilahendusi nende olukorra leevendamiseks ja parandamiseks, toetada pagulaste integratsiooni Eesti ühiskonda ja aidata kaasa tolerantsema mõtteviisi tekkimisele Eesti ühiskonnas. Nende eesmärkide täitmiseks on organisatsioon tegelenud peamiselt varjupaigavaldkonna huvikaitse ja kaitsesajate abistamisega läbi vabatahtlike tugiisikute tegevuse.

Seoses mitmete maailma humanitaarkatastroofidega, eeskätt relvakonfliktidega Süürias ja Ukrainas, on Eesti Pagulasabi laiendanud oma tegevuse eesmärgi ja võtnud enesele sihiks arendada välja iseseisev võimekus reageerida humanitaarkriisidele. Käesolev strateegiadokument on esimene samm selles suunas. Eesti Pagulasabi humanitaarabi strateegia annab ülevaate humanitaarabi pakkumise hetkeolukorrast Eestis, kaardistab humanitaarorganisatsioonide tegutsemismudelid ja võimalikud projektide rahastusallikad, analüüsib organisatsiooni pädevust ja võimekust humanitaarkriisidele reageerimisel ning seab eesmärgid ja tegevuskava edaspidiseks.

Rahvusvaheline humanitaarabi süsteem

Humanitaarabi vajadus maailmas

[ÜRO humanitaarasjade koordineerimisbüroo \(OCHA\) andmetel](#) on abivajavate inimeste arv maailmas aasta-aastalt tõusnud: kümme aastat tagasi 30-40 miljoni abivajaja asemel on täna neid 60-70 miljonit. Samas suurusjärgus on kasvanud vajadus humanitaarotstarbelise rahastuse järele. Kõige suurem on abivajadus toidu, tervishoiu ja põllumajanduse/toiduturvalisuse sektorites. Suuremate humanitaarkriiside puhul on tegemist pikaleveninud kriisidega: umbes pool kogu humanitaarsektoris paigutatud rahast on suunatud vaid kolme riiki (Sudaan, Kongo DV ja Somaalia).

Suured loodus- ja inimtekkelised katastroofid sunnivad tavaliselt oma kodudest lahkuma suuri hulka inimesi. Kui loodusõnnetuste puhul saavad inimesed kodudesse tagasi pöörduda ja neid uuesti üles ehitama hakata küllalt kiiresti, siis relvakonfliktide puhul võib tagasipöördumine osutuda võimatuks terveteks aastateks, vahel ka igaveseks. See tekitab olukorra, kus inimesed on sunnitud oma elu uuesti üles ehitama mõnes teises riigis või piirkonnas, pahatihti suurtes põgenikelaagrites või tundmatutes linnades, vajades seetõttu välist abi. 2013. aasta lõpu seisuga oli [ÜRO pagulasagentuuri \(UNHCR\) andmetel](#) maailmas 51,2 miljonit inimest, kes on olnud sunnitud oma kodudest lahkuma tagakiusamise, inimõiguste rikkumise või relvakonfliktide tõttu. 2013. aasta jooksul lahkus oma kodust kokku 10,7 miljonit inimest, mis teeb keskmiselt 32200 inimest päevas. Kõige rohkem põhjustasid sundrännet konfliktid Süürias, Kongo DV-s, Kesk-Aafrika Vabariigis, Malis ja Lõuna-Sudaanis. Lähedasematest konfliktidest on suurt inimeste ümberpaiknemist põhjustanud relvakonflikt Ukrainas.

Rahvusvahelised praktikad humanitaarabis

Humanitaarabi on abi, mille eesmärgiks on loodusnähjustest või inimtegevusest põhjustatud kataastroofide ajal või nende järel inimeste päästmine, inimeste kannatuste vähendamine ja inimväärses elus hädavajaliku tagamine, samuti abi, mis on mõeldud nimetatud olukordade ennetamiseks ja nendele reageerimiseks valmisoleku parandamiseks. Humanitaarabi antakse olukorras, kus kohalikud abiandjad on ülekoormatud, võimetud või ei soovi tegutseda.

Rahvusvaheline humanitaarõigus toetub suuresti [neljale 1949. aasta Genfi konventsioonile ja kahele 1977. aasta lisaprotokollile](#), mis sätestavad mittesõdivate inimeste (sh tsiviilisikud, meditsiini- ja humanitaartöötajad) ja enam mitte sõdivate inimeste (sh haavatud, haiged, sõjavangid) õigused ja nende kaitsmise kohustuse konfliktiolukorras. Praeguseks on Genfi konventsioonid muutunud osaks rahvusvahelisest tavaõigusest.

Rahvusvahelise humanitaarsüsteemi keskmes on [humanitaarne imperatiiv](#): igaühe õigus saada (ja ka anda) abi. Teised [humanitaarabi kesksed põhimõtted](#) on inimlikkus, erapooletus, võrdsus ja sõltumatus. Sphere projekti raames kokkulepitud [humanitaarharta](#), mida järgivad kõik olulisemad humanitaarabi pakkujad, on oma pidepunktidenä defineerinud kolm inimõigust: õigus väärikale elule, õigus saada humanitaarset abi ning õigus kaitsele ja turvalisusele.

Kaasaegne rahvusvaheline humanitaarsüsteem toimib mitmete standardite alusel. Neist olulisim on [Sphere humanitaarabi käsiraamat](#) (esimene versioon ilmus 1998. aastal, hiljutisim 2011. aastal), mis sisaldab endas kõigi olulisemate abiorganisatsioonide poolt kokkulepitud humanitaarabi andmise miinimumstandardeid. Lisaks [kesksetele humanitaarabi miinimumstandarditele](#), mis puudutavad näiteks abipakkujate koostööd, vajaduste hindamist ja abivajava kogukonna kaasamist, sisaldab Sphere käsiraamat ka spetsiifilisi standardeid [vee, sanitaartingimuste ja hügieeni](#) (WASH), [toiduabi ja -turvalisuse](#), [varjualuse ja hädavajalike tarvikute](#) ning [tervishoiu](#) valdkondades. Sphere projektist eraldiseisvalt on miinimumstandardites kokku lepitud [hariduse](#) (INEE), [lastekaitse](#) (CPWG), [majanduselu taastamise](#) (MERS) ja [elusloomade](#) valdkondades (LEGS). Teised olulisemad standardid puudutavad [vastutust abisaajate ees](#) (*Humanitarian Accountability Partnership* ehk HAP standard) ning [abitöötajate ja vabatahtlike haldamist](#) (*People in Aid's Code of Good Practice*).

Humanitaarabi võivad osutada loodusõnnetuse või konflikti poolt mõjutatud kogukonnad ise, riigid või kohalikud omavalitsused, ÜRO allorganisatsioonid, Rahvusvaheline Punase Risti liikumine, valitsusvälised organisatsioonid ja üha suuremal määral ka sõjavägi. Kuna humanitaarabi pakkujate arv on viimastel kümnenditel kiiresti suurenenud, on üha olulisemaks muutunud humanitaarabi pakkumise koordineerimine, et vältida nii abi ülepakumist kui tekkivaid auke. Rahvusvahelisel tasandil vastutab humanitaaroperatsioonide koostöölastamise ja koordineerimise eest [ÜRO humanitaarasjade koordineerimisbüroo](#) (*Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*, OCHA).

Oluline osa humanitaarabi koordineerismehhanismist on klasterisüsteem. Klasterid on temaatilised humanitaarorganisatsioonide koordinatsioonigrupid, mis annavad kindla valdkonna abipakkujatele ühe kontaktpunkti ja koha, kus efektiivselt kaardistada organisatsioonide tegutsemispiirkonnad ja abivajajate vajadused. [Hetkel on loodud 11 klasterit](#): vesi, sanitatsioon ja hügieen (WASH), esmavajalik varjualune ja mittetoidulised esemed, turvalisus ja kaitse, esmavajalik toidlustus, logistika, tervishoid, põllumajandus ja toiduturvalisus, kriisiside, haridus, esmavajalikud taastamistööd, põgenikelaagrite haldamine. Igal klasteril on üks või kaks juhtorganisatsiooni (üldjuhul mõni ÜRO agentuur), mille ülesandeks on humanitaarabi pakkumise koordineerimine kriisiolukorras.

Üldjuhul antakse humanitaarabi vastusena abivajava riigi abipalvele. Üleskutse abi osutamiseks võib humanitaarorganisatsioonidele teha ka ÜRO, samuti võivad humanitaarprojektid sündida organisatsioonide endi läbiviidud vajadusanalüüside alusel (eriti mitte-elupäästvates sektorites).

Organisatsioonide tegutsemismudelid

Humanitaarorganisatsioonid võivad abi pakkuda erinevate tegutsemismudelite alusel. Suuremad, rahvusvahelised abiorganisatsioonid (näiteks ÜRO agentuurid, ICRC ja IFRC, Save the Children, Oxfam, MSF jt) pakuvad abi üldjuhul otse kriisikolletes, otse abivajajatele. Väiksemad organisatsioonid, millel (veel) puudub võimekus kohapeal reageerimiseks, võivad abi pakkuda ka läbi kohalike partnerite.

Läbi partnerite tegutsedes võib eristada mitut abiosutamise mudelit. Üks tegutsemismudel olukordades, kus kohapeal otsene abi pakkumine on liiga ohtlik (eeskätt just rahvusvahelistele abitöötajatele) või selleks puudub organisatoorne valmisolek, on projektide kaughaldamine (*remote/distance management*). Kaughaldamise puhul antakse projekti reaalne läbiviimine kohapeal täies mahus kohalike töötajate või partnerorganisatsiooni(de) kanda ning projekti juhtimine ja monitoorimine toimuvad distantsilt. Selline mudel eeldab eelnevalt usaldusväärsete ja piisavalt võimekate kohapealsete partnerite otsimist, mis võib osutada keeruliseks juhul, kui ettevalmistava visiidi tegemine ei ole võimalik.

Veel vähem otsest kontrolli omab projekti läbiviiv organisatsioon olukorras, kus abi osutatakse täielikult läbi teise humanitaarorganisatsiooni, nii et ka projektijuhtimine on delegeeritud. Sellisel juhul toimib organisatsioon pigem rahastuse suunaja kui otsese abiandjana.

Seega võib eristada vähemalt kolme tegutsemismudelit, millest iga järgneva puhul omab projekti läbiviiv organisatsioon projekti käigu ja tulemuste üle vähem kontrolli:

- abi osutamine abiorganisatsiooni poolt otse abivajajale, palgates kohalikke töötajaid, kuid saates kohapeale ka rahvusvahelisi töötajaid;
- abi osutamine läbi kohalike organisatsioonide, hallates ja monitoorides humanitaarprojekti distantsilt (koos visiitidega kohapeale);
- abi osutamine läbi teise humanitaarorganisatsiooni (näiteks osana suuremast projektist).

Rahastusallikad

Rahvusvahelisel tasandil on humanitaaroperatsioonide kiireks rahastamiseks loodud [mitmeid rahastusmehhanisme ja koondfonde](#). Neist olulisemad on globaalne ÜRO hädaabi keskfond (*Central Emergency Response Fund*, CERF) ning riigipõhised hädaabi fondid (*Emergency Response Funds*, ERF) ja ühised humanitaarfondid (*Common Humanitarian Funds*, CHF), mis on loodud pikaleveninud ja komplekssete kriiside puhul. Ligipääs nendele rahadele toimub läbi klastrisüsteemi. Fondidesse teevad sisse makseid nii riigid kui erinevad eradoonorid vabatahtlikkuse alusel.

Lisaks sellistele reservfondidele viiakse humanitaarprojekte läbi ka otse riikidelt, riigiülestelt entiteetidelt (näiteks Euroopa Liit) või erafondidelt saadud rahastuse abil, samuti kogutakse annetusi nii eraisikutelt kui ettevõtetelt.

Eesti valitsus jagab humanitaarabi vahendeid läbi [Välisministeeriumi arengukoostöö ja humanitaarabi büroo](#). Humanitaarabi andmise õiguslik alus ja eraldamise tingimused on sätestatud valitsuse määrusega "[Arengu- ja humanitaarabi andmise tingimused ja kord](#)" (eeskätt §§ 12 ja 13), valdkond on laiemalt piiritletud [arengukoostöö ja humanitaarabi arengukavaga](#). Määrus näeb ette, et ministeerium hindab iga humanitaarabivajadust eraldi ja osutab abi viisil, mis on asjakohases olukorras kõige vajalikum ja kooskõlas ülejäänud abiosutajate tegevusega. Humanitaarabitoetust annab ministeerium rahvusvahelises koostöös osalemise kaudu (s.o siht- või tegevustoetuse andmine mõnele rahvusvahelisele humanitaarorganisatsioonile) või projektipõhiselt läbi piiratud taotlusvooru korraldamise (s.o läbi Eesti organisatsioonide).

Humanitaarkriisidele reageerimisele on Eesti hakanud märkimisväärselt panustama alates 2006. aastast, kulutades sellele keskmiselt umbes viiendiku arenguabiks mõeldud vahenditest. Valdav osa

humanitaarabiks eraldatud rahast jagatakse siht- või tegevustoetusena rahvusvahelistele organisatsioonidele (peamiselt erinevad ÜRO allorganisatsioonid ja Rahvusvaheline Punase Risti Komitee), samas kui Eestis baseeruvate organisatsioonide humanitaarprojektide osa kogu väljaantavast humanitaarabist on väga väike. Näiteks 2013. aastal eraldatud 2,3 miljonist eurost humanitaarabist jagati vaid kümnendik projektipõhiselt läbi Eesti organisatsioonide.

Euroopa Liit on üks maailma suurimatest humanitaarabi doonoritest: 2013. aastal anti humanitaarabi 1,35 miljardi euro väärtuses. Rahastuse jagamine toimub läbi [Euroopa Komisjoni humanitaarabi ja kodanikukaitse peadirektoraadi](#) (ECHO). Kuna Euroopa Liit otse humanitaarkriisides abi ei osuta, realiseerub EL-i abi läbi partnerite, peamiselt läbi valitsusväliste organisatsioonide (46% kogu rahastusest 2012. aastal), ÜRO agentuuride (44%) ja teiste rahvusvaheliste abipakkujate (9%).

Euroopa Liidu rahastuse kasutamiseks on ECHO-ga vaja sõlmida [raamleping](#) (*Framework Partnership Agreement*, FPA). Raamlepingu sõlmimiseks peab organisatsioon olema mittetulunduslik ja selle peakontor peab asuma EL liikmesriigis. Lisaks tuleb tõendada oma suutlikkust humanitaarabi- projekte ellu viia ja varasemate projektide tulemuslikkust. Partnerorganisatsioonil peab olema minimaalselt 3 aastat kogemust humanitaarabisektoris ning viimase kolme aasta jooksul peab humanitaarabiprojektide eelarve ületama 200 000 eurot aastas.

Alates 2003. aastast on ECHO sõlminud raamlepingud enam kui 230 organisatsiooniga 22 riigist. [TRIALOG-i poolt läbiviidud uuringust selgus](#), et neist vaid 10 asuvad Euroopa Liidu uutes liikmesriikides (EU13), millest omakorda vaid 5 on reaalselt ECHO vahendeid kasutanud. Need on: [People in Need](#) (Tšehhi, 54% rahastusest), [Polish Humanitarian Action](#) (PAH, Poola, 36%), [Caritas](#) (Tšehhi, 9%), [Together Foundation](#) (Sloveenia, 1%) ja [People in Peril](#) (PIPA, Slovakkia, <1%). Ükski Balti riikidest pärit organisatsioon ECHO raamlepingut sõlminud ei ole.

Eradoonorid. Tavaliselt püüavad valitsusvälised humanitaarorganisatsioonid oma rahastusallikaid mitmekesistada, et mitte liigselt sõltuda vaid ühest finantsmehhanismist. Enamasti täiendatakse ametlikke projektitoetusi [annetuste kogumisega](#), eeskätt eraisikutelt. Suuremad Euroopa Liidu uutes liikmesriikides asuvad humanitaarorganisatsioonid koguvad kuni kolmandiku oma vahenditest annetuste kogumise teel (PAH 29%, PIPA 24%, People in Need 12%).

Meetodeid annetuste kogumiseks on mitmeid, näiteks ühekordsed heategevusüritused (sh heategevuslikud vastuvõtted ja spordivõistlused) ja meediakampaaniad. Kõige enam stabiilset rahastust sissetoovad on aga nn doonorite klubid, kuhu arvatakse kõik püsiannetuste tegijad. Näiteks [PAH-i SOS Club](#) ühendab kõiki inimesi ja ettevõtteid, mis on üles seadnud vähemalt 2-eurose igakuise püsiannetuse (ettevõtete puhul on piir 20 euro juures). Sarnase doonorite klubi on loonud ka [PIPA](#), [HIA-Hungary](#) ja mitmed teised organisatsioonid.

Humanitaarabi valdkond Eestis

Humanitaarabi pakkumine on Eestis küllaltki uus valdkond, mistõttu on ka sellega tegelevaid organisatsioone vähe, eriti vabakonna seas. Peamine humanitaarprojektide rahastaja on Eesti riik läbi Välisministeeriumi, peamised projektide elluvijad on Päästeamet läbi Eesti Päästemeeskonna, MTÜ Mondo ja Eesti Punane Rist. Valdkonnas tegutsevaid vabaühendusi ühendab Arengukoostöö Ümarlaud.

Eesti Päästemeeskond on osa Päästeametist ning on loodud rahvusvaheliste hädaolukordadele reageerimiseks. Päästemeeskonna pädevus ja võimekus, olles kokku pandud peamiselt pääste- ja tuletõrjeteenistujatest, lubab neil teostada esmast reageerimist looduskatastroofide kontekstis. Päästemeeskond koosneb järgmistest rühmadest: otsingu- ja päästerühm, meditsiinirühm, keemiarühm, toetusrühm (laagrid, side) ja ekspertrühm (koordineerimine, erioskused). Meeskonna

esimene rahvusvaheline missioon toimus 2005. aastal, kui meditsiinirühm lähetati maavärina ja tsunami tõttu kannatanud Indoneesiasse. Päästemeeskonna liikmed osalevad sageli ka rahvusvahelise humanitaarpartnerluse (IHP) koostöövõrgustiku ühissmissioonidel.

MTÜ Mondo on Eesti Pagulasabi kõrval ainuke Eesti mittetulundusühing, mis on võtnud suunaks humanitaarabi võimekuse väljaarendamise. Praeguseks on läbi viidud kaks humanitaarprojekti Ukraina ja Moldova üleujutustele reageerides, üks hariduslik projekt Zaatari põgenikelaagris Jordaania ning üks tervishoiu klastriga seotud projekt Afganistanis. Käimas on humanitaarabiprojekt Ukrainas. Mondo on eesmärgiks võtnud arendada oma tegutsemisvõimekust peamiselt haridusklastri ning sellega seoses ka WASH- ja tervishoiuklastrites. Abi osutatakse enamasti läbi kohapealsete partnerite.

Eesti Punane Rist, olles osa Rahvusvahelisest Punase Risti liikumisest, omab samuti mandaati humanitaarabi teostamiseks. Eesti Punane Rist ei ole pidanud vajalikuks iseseisvat humanitaarabi suutlikkust välja arendada, kuigi mõned organisatsiooni liikmed on käinud rahvusvahelistel missioonidel Soome Punase Risti delegaatidena. Rahvusvaheline Punase Risti ja Punase Poolkuu Föderatsioon (IFRC), millesse kuulub ka Eesti Punane Rist, annab humanitaarabi peamiselt looduskatastroofide tagajärgede likvideerimiseks.

Kuigi otseselt rahvusvahelise humanitaarabi valdkonnas tegutsevaid organisatsioone Eestis rohkem ei ole (kui välja arvata kitsastes geograafilistes piirides tegutsevad organisatsioonid, nagu Ukraina Kultuurikeskus), tasub vabaühenduste poolt mainida ka **Arengukoostöö Ümarlauda** (AKÜ), mis koondab endas arengukoostöö, maailmahariduse ja humanitaarabi valdkondades tegutsevaid organisatsioone. AKÜ tegeleb peamiselt valdkonna huvikaitse ja poliitikakujundamisega. Vaatamata sellele, et humanitaarabi on üks osa ümarlaua fookusest, on see valdkond seni üsna vähe tähelepanu pälvinud.

Organisatsiooni missioon, visioon ja väärtused

Eesti Pagulasabi **missioon** humanitaarabi valdkonnas on toetada haavatavas olukorras olevate inimeste ja kogukondade toimetulekut vastavalt oma kompetentsile ja lähtuvalt humanitaarabi pakkumise standarditest ja headest tavadest.

Meie **visioon** on saada tunnustatud humanitaarorganisatsiooniks, mille tegevus omab tuntavat ja abisaavale kogukonnale vajalikku mõju. Eesti Pagulasabi on humanitaarabi andes neutraalne, professionaalne ja oma tegevuse eest vastutav.

Me jagame üldtunnustatud humanitaarabi **väärtuseid**, milleks on inimlikkus, erapooletus, sõltumatus ja neutraalsus. Me usume, et inimestel on võõrandamatu õigus saada abi, kui nad seda vajavad. Samuti peame oluliseks pakkuda oma abi ausalt ja läbipaistvalt ning kaasata abi andmisesse ja planeerimisse abivajavaid kogukondi.

Eesmärgid

Et täita endale püstitatud missiooni ja visiooni, seab Eesti Pagulasabi endale neli laiemat, üksteisega seotud **eesmärki** (aastateks 2015-2017):

- 1) Eesti Pagulasabi on suuteline pakkuma kiiresti ja vastutustundlikult abi inimestele ja kogukondadele, kes seda vajavad, lähtudes humanitaarabi andmise standarditest ja headest tavadest.

- 2) Eesti Pagulasabil on väljakoolitatud ja professionaalne humanitaarabi teemadega tegelev meeskond, millel on iseseisev võimekus humanitaarkriisidele reageerimiseks.
- 3) Eesti Pagulasabil on stabiilsed rahalised vahendid humanitaarprojektide planeerimiseks ja elluviimiseks.
- 4) Eesti Pagulasabi osaleb aktiivselt Eesti humanitaarsüsteemi arengus.

Tegutsemisvõimekuse analüüs

Sisemised faktorid	
Tugevused	Nõrkused
- Selge sihtrühm, tegevusvaldkond ja ekspertiis - Üks humanitaarabi valdkonnas väljakoolitatud meeskonnaliige - Eelkokkulepped teiste humanitaarorganisatsioonidega - Tugev tahe panustada humanitaarkriiside leevendamisesse	- Organisatsiooni väiksus - Pikaajaliste kogemuste puudumine humanitaarabi valdkonnas - Piiratud projektivälised rahalised võimalused tegutsemiseks (sh ettevalmistavate visiitide teostamiseks) - Piiratud keelteoskus meeskonnas (lisaks inglise, vene, saksa ja prantsuse keelele)
Välised faktorid	
Võimalused	Ohud
- Suur vajadus humanitaarabi järele kriisiolukordades - Humanitaarabi pakkuvate organisatsioonide vähesus Eestis - Ligipääs Eesti riigi humanitaarabi vahenditele	- Sobilike doonorite puudumine või rahastuse viibimine - Sobilike kohapealsete partnerite mitteleidmine - Madal ühiskondlik teadlikkus, mis pärsib tegevuse rahastamist

Nagu tabelist nähtub, on Eesti Pagulasabil organisatsioonina mitmeid tugevusi, mis aitavad humanitaarkriisidele adekvaatselt reageerida. Pagulasabil on selge sihtrühm (põgenikud-pagulased) ja sellega seotud ekspertiis ja tegutsemisvõimekus. Samuti on meeskonnas üks inimene, kes on läbinud mitu humanitaarabi pakkumisega seotud koolitust ja saab oma teadmisi jagada ka teistele meeskonnaliikmetele. Samas tuleb arvestada, et organisatsioon on hetkel küllalt väike ja pikaajalised kogemused tööga väljaspool Eestit puuduvad – nõrkused, mis on lahendatavad esimeste projektide läbiviimisega.

Seega võib öelda, et Eesti Pagulasabil on perspektiivikas jätkata humanitaarkriisidele reageerimise võimekuse väljaarendamisega. Kõige otstarbekam on seda teha valdkondades, mis ei vaja väga kiiret reageerimist (tulenevalt praegusest võimekusest ja võimalikest rahastusviisidest), mis on teostatavad koostöös kohalike partneritega ning mis on kooskõlas organisatsiooni üldpädevusega. Seetõttu võiks Eesti Pagulasabi sihiks olla iseseisva humanitaarvõimekuse väljaarendamine eeskätt **tööks põgenikega hariduse ja lastekaitse valdkondades** (hariduse ja kaitse klaster) ning **materiaalse abi pakkumiseks kriisiolukordades** (esmavajaliku varjualuse ja mittetoiduliste esemete klaster).

Tegutsemismudeli valik sõltub humanitaarkriisi tüübist ja sihtriigist. Riikidesse, kus meeskonnaliikmetel on lihtne tegutseda tulenevalt suhtluskeele oskusest ja/või geograafilisest lähedusest, tuleks võimaluse korral lähendada organisatsioonipoolne projektijuht ja meeskonnaliikmed. Selline

tegutsemismudel annab kõige parema ülevaate projekti tegevustest ja pakub meeskonnaliikmetele praktilisi kogemusi humanitaarprojektide läbiviimisest.

Teistes riikides on esialgu otstarbekam hallata projekte distantisilt, andes projektide reaalse elluviimise kohalike organisatsioonide ja kogukondade kanda. Siiski tuleb ka kaughaldamise puhul projekti sisse planeerida võimalikult suur arv visiite kohapeale, samuti võib kaaluda vabatahtlike saatmist ja rakendamist kohalike partnerorganisatsioonide juures. Selline mudel kasutab ära ja toetab kõige enam kohaliku kogukonna tegutsemisvõimekust kriisidele reageerimisel, samal ajal tõstes ajapikku organisatsiooni võimekust ja oskusteavet.

Iga humanitaarprojekti eel tuleks võimaluse korral viia läbi ettevalmistav visiit kohapeale, et hinnata olukorda ja vajadusi. Selleks otstarbeks tuleb organisatsioonil luua sihtotstarbeline reservfond või taotleda vastavalt vajadusele teostatavusuuringute läbiviimiseks ettenähtud välisministeeriumi vahendeid.

Rahastusallikatest on esialgu kõige reaalsem kasutada välisministeeriumi humanitaarabi vahendeid, kuna need on Eesti Pagulasabile kõige kättesaadavamad ja lihtsamini taotletavad. Praeguse seisuga on Pagulasabi juba lisatud humanitaarabi piiratud taotlusvoorudes osalejate sekka, mis on eelduseks riiklike vahendite kasutamisele.

Pikaajaliseks eesmärgiks, mis jääb väljapoole käesoleva strateegia ajakava, tuleb võtta ECHO raamlepingu sõlmimine. Arvestades, et raamlepingu sõlmimiseks on organisatsioonil vaja vähemalt 3 aastast kogemust humanitaarsektoris ja selle aja jooksul vähemalt 200 000 euro suurust aastaeelarvet, on lepingu sõlmimine reaalne alles 7-10 aasta perspektiivis.

Lisaks riiklike vahendite kasutamisele tuleb arendada annetuste kogumise strateegiat ja seda kahes suunas. Esiteks, selleks et luua organisatsioonile järjepidev rahaline reserv humanitaarprojektide ettevalmistamiseks ja läbiviimiseks vähese etteteatamise ajaga, tuleb eraisikutele ja ettevõtetele pakkuda püsiannetuste tegemise võimalust, luua selleks tarbeks nn doonorite klubi ning aktiivselt otsida võimalikke püsiannetajaid (eeskätt firmasid). Kasuks tuleks organisatsiooni lisamine tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja. Kaaluda võib ka olemasolevate annetuskeskkondade kasutamist (nt [Swedbanki annetuskeskkond](#)). Teiseks, selleks et koguda kiiresti avalikkuse käest annetusi kindla projekti läbiviimiseks, tuleb välja ehitada vastav universaalne veebilahendus Eesti Pagulasabi kodulehe juurde.

Tegevuskava

Eesmärk	Tegevused
Humanitaarprojektide läbiviimine vastavalt vajadusele	- Võimalike partnerorganisatsioonide kaardistamine ning nendega koostöö väljaarendamine ja eelkõikulepete sõlmimine - Võimalike koostööprojektide edasine arutamine MTÜ Mondoga - Suhete arendamine Välisministeeriumi arengukoostöö ja humanitaarabi bürooga - Kontaktide loomine hariduse, kaitse ning esmavajaliku varjualuse ja mittetoiduliste esemete klastritega - Humanitaarabiprojektide läbiviimine

Eesmärk	Tegevused
Organisatsiooni humanitaarvõimekuse arendamine	- Meeskonnaliikmete edasine koolitamine, fookusega hariduse pakkumisel ja tööl lastega kriisilukordades (nii tasulised RedR koolitused, näiteks kasutades välisministeeriumi humanitaarabi võimekuse arendamise vahendeid, kui ka tasuta veebikoolitused, näiteks disasterready.org kaudu) - Õppevisiidid teiste Ida- ja Kesk-Euroopa humanitaarorganisatsioonide juurde - Õppevisiidid kriisikolletesse kohapeale, koostöös suuremate humanitaarabi organisatsioonidega - Konsultatsiooniteenuse kasutamine tegutsemisvõimekuse arendamiseks
Stabiilsete rahaliste vahendite kindlustamine	- Reservfondi loomine humanitaarprojektide ettevalmistavate visiitide läbiviimiseks - Annetuste kogumise arendamine, suurendamaks püsiannetuste osa kogurahastusest ja kiirendamaks raha kogumist kriisilukorras - Organisatsiooni lisamine tulumaksusoodustusega ühingute nimekirja
Eesti humanitaarsüsteemi arendamine	- Humanitaarabi teemalise ümarlaua korraldamine (vajadusel ümarlaua muutmine semistruktureerituks) - Avalikkuse teavitamine humanitaarvaldkonnast

Strateegia on valminud projekti “Eesti Pagulasabi humanitaarabi võimekuse väljaarendamine ja huvikaitse jätkusuutlikkuse tagamine” raames, mida rahastab siseministeerium ja Kodanikuühiskonna Sihtkapital.

Koostanud:

Eero Janson

eero@pagulasabi.ee